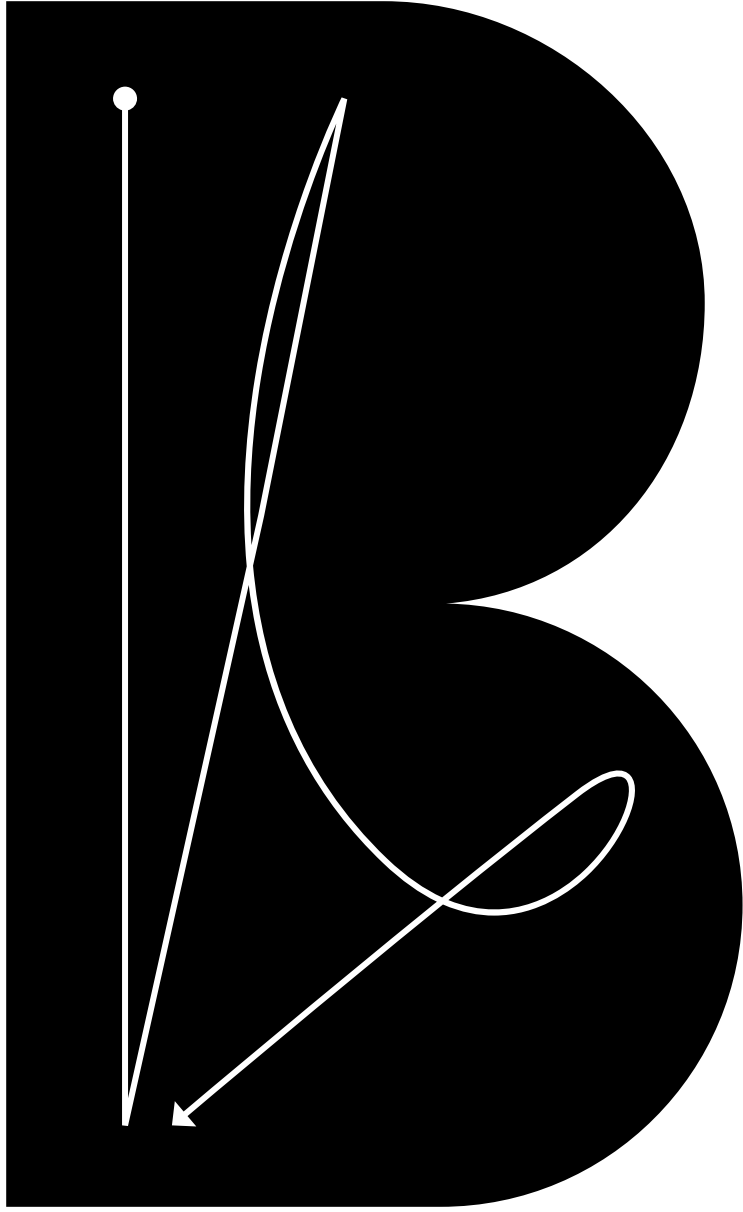

Byt

Jan Němec

Jana Šrámková

Román ve dvou

Návod ke čtení

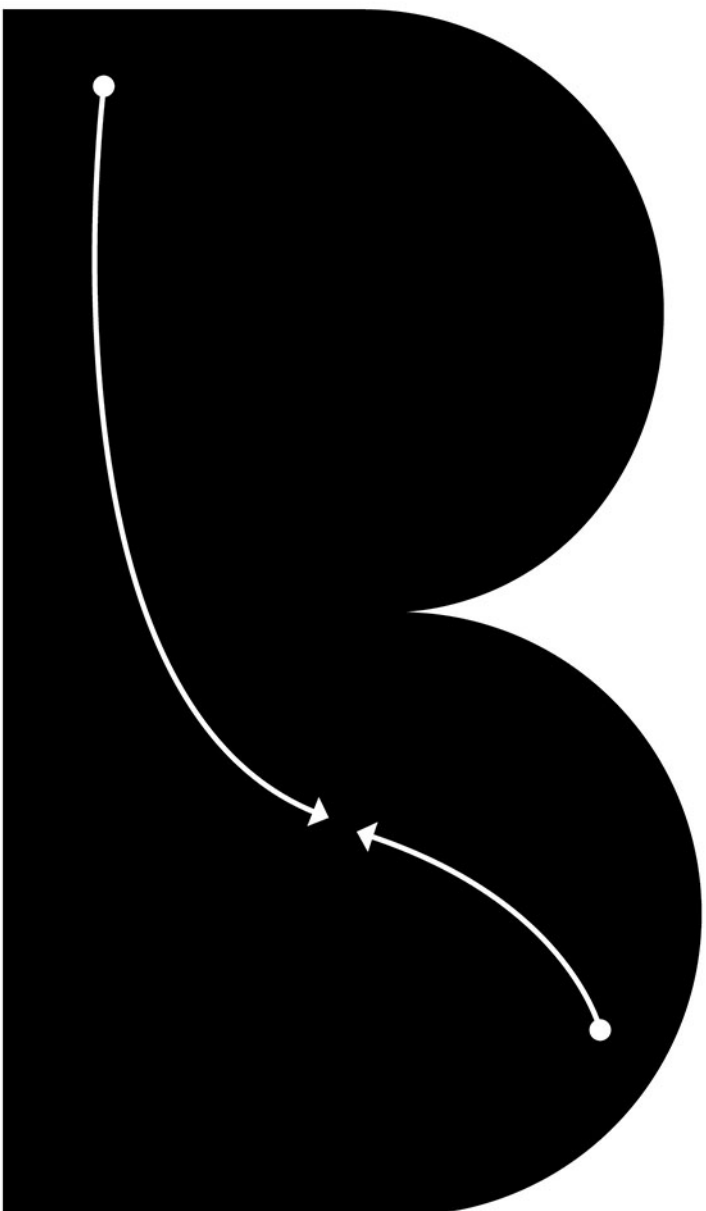
Tato kniha má ve fyzické podobě dvě titulní strany – a žádnou zadní. Vertikálně obrácené příběhy v ní běží proti sobě, na každé dvoustraně se dotýkají a zároveň míjejí. Čtenář si může zvolit, kterým začne.

Abychom tuto konceptuální hru alespoň částečně zachovali i v případě e-knihy, můžete si na následující straně vybrat, jestli se nejdřív ponoříte do příběhu Zuzany, nebo do toho Danielova. Stačí kliknout na jméno.

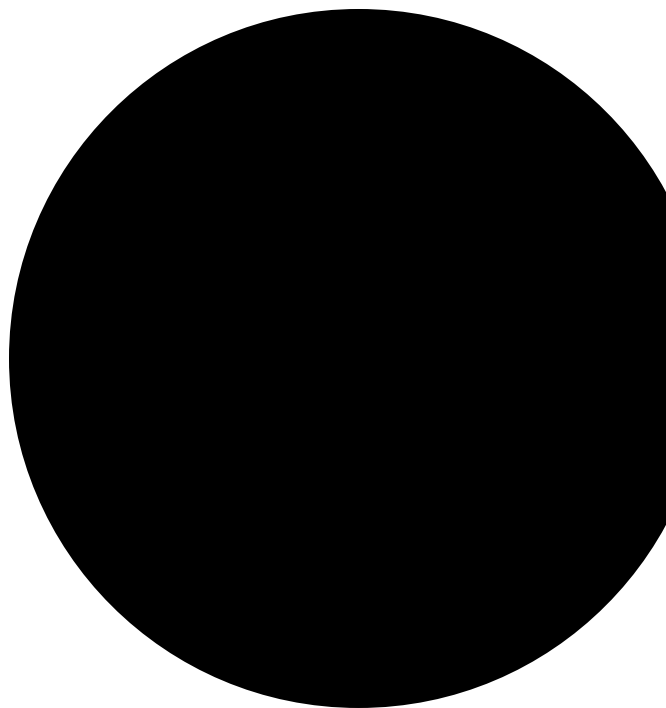
Jana Šrámková, Jan Němec

Daniel

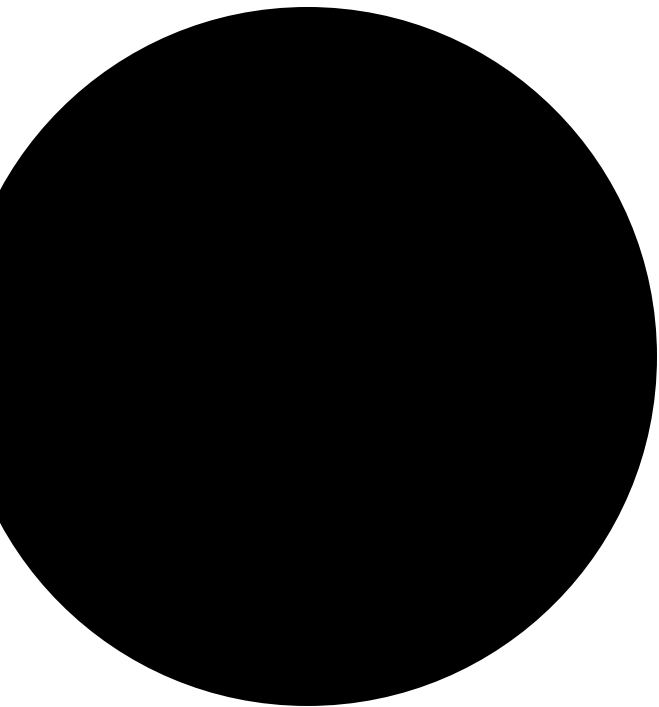
Zuzana

Román ve dvou

Byt

Jan Němec

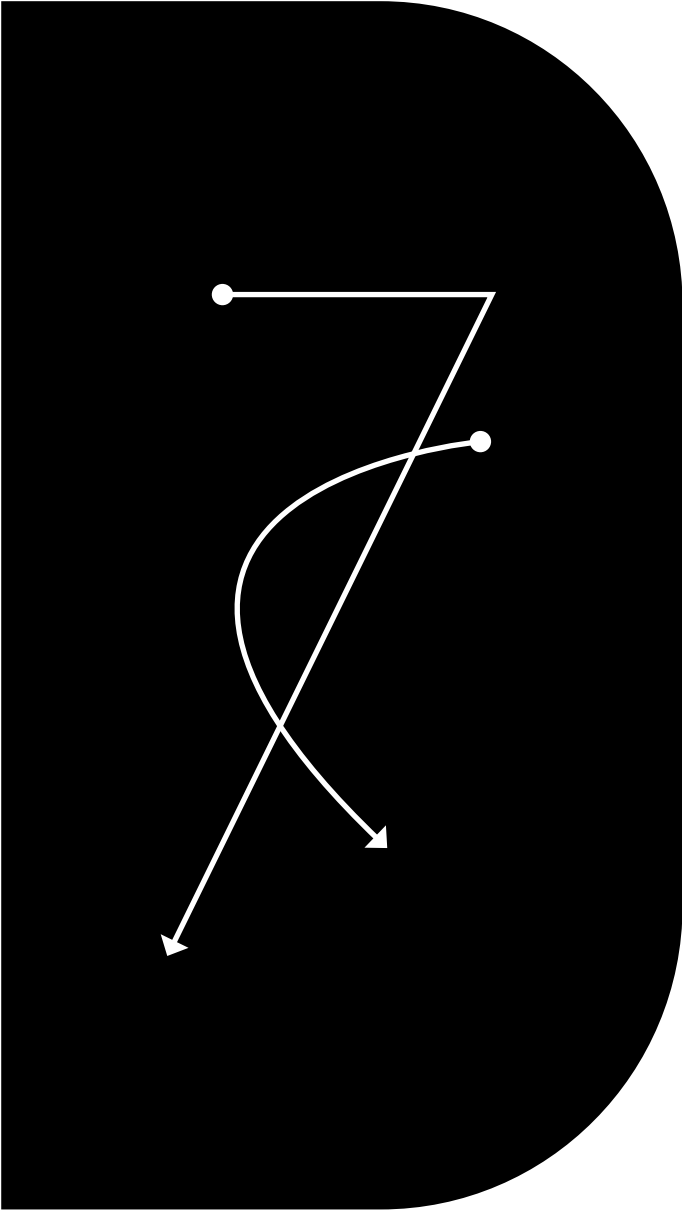
Brno 2025

© Jan Němec, Jana Šrámková, 2025
© Host — vydavatelství, s. r. o., 2025
(elektronické vydání)

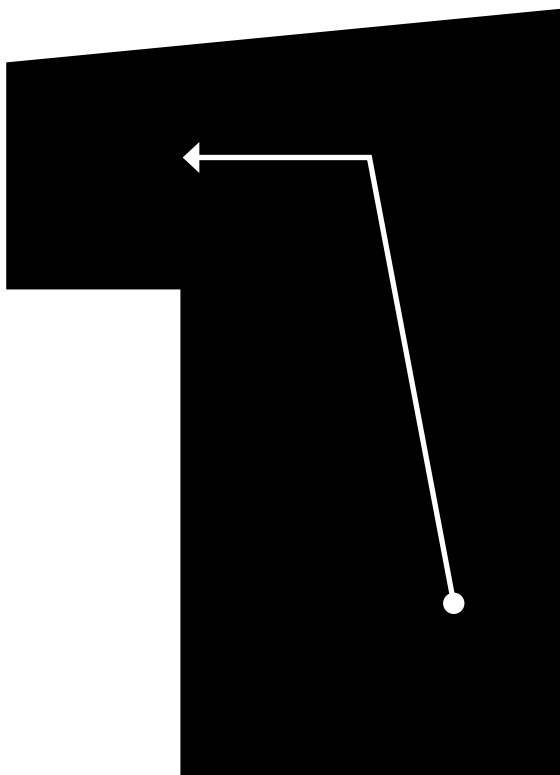
ISBN 978-80-275-2630-7 (PDF)

ISBN 978-80-275-2631-4 (EPUB)

ISBN 978-80-275-2632-1 (MobiPocket)

Daniel

Zítra měl mít otec pohřeb a já překlikával starý fotbalový videa na youtube.

Věděl jsem, že bych si v počítači měl otevřít smuteční řeč, ne zírat na dvacet let prošlý, už trochu vytaháný kličky Milana Pacandy. Ležel jsem v posteli s notebookem na břiše, průvan šacoval závěsy, po obědě zatažený kvůli

horku, z ulice se ozval smích a pak vykašlávání, jako by někomu ten vtip zaskočil.

Bylo babí léto.

V dalším videu někdejší supertalent dřepěl na prázdný tribuně s plastovejma sedačkama v klubovejch barvách. S pohledem zabodnutým šikmo do země ze sebe soukal, jak propadl výherním automatům. Bylo mu jednadvacet a měl těsně před podpisem smlouvy s italskou Bologní — kdyby mu protihráč v posledním zápase neprošlápl koleno. Supertalent rok nehrál, jen ty automaty, a ani nikdy později už to nebylo ono. V prvním videu za ním vlály faunovsky dlouhé vlasy, v tom druhém byl ostříhanej nakrátko, měl už trochu pulčí oči a říkal, že dělá dvanáctky ve sport baru. Výhoda je, že se v práci může dívat na fotbal. Občas ho ještě někdo pozná a to si pak musí dát panáka.

Otec byl nemehlo, ale fotbal prožíval. Když v 90. letech chvíli vydělával „slušný prachy“, dvě nebo tři sezony sponzoroval FK Tábor. Vozil mě na tréninky starších žáků a hučel do trenéra, ať mě nestaví na kraj zálohy, ale do útoku, abych se mohl předvíst. Abych mohl zazářit jako Pacanda. Za celej rok jsem dal jeden gól, slabá, ale tečovaná střela, za kterou se gólman nakročeněj opačným směrem jen otráveně ohlídl. V kabině bylo všem jasné, proč mě trenér staví, nebo spíš proč mě nemůže nestavět, a na konci sezony jsem dostal pořádnýho hobla: vyhodili mě hodně vysoko a zdrhli na prázdniny.

To všechno už je dávno. Události zvětrávají a v paměti to není zas takovej rozdíl, jestli jde o vzpomínky na vlastní život, nebo na něco z televize.

Nejsem už schopnej udělat cokoli bez googlu, takže jsem si to před pár dny na stránkách jedny pohřební služby vyhledal: *Smuteční řeč je projev, který během pohřbu pronáší vybraný řečník. Cílem smuteční řeči je zavzpomínat na zesnulého, připomenout jeho život a umožnit tak přítomným se zesnulým se rozloučit. Příprava smuteční řeči je velmi důležitá. Většinou se uvádí, kde se zesnulý narodil a žil, kolik měl sourozenců, kde studoval a pracoval, jeho svatba a děti. Je také možné zmínit jakékoli další důležité okamžiky ze života zesnulého, jako jsou různé úspěchy, koníčky nebo vášně. Můžeme přidat i nějakou typickou vlastnost, hlášku nebo oblíbený citát zesnulého.*

Prý vybraný řečník. David, otcův syn z prvního manželství, s ním už tak pětadvacet let nepromluvil větu a maminka zemřela před půldruhým rokem. Takže spíš než o vybraném řečníkovi by se mělo mluvit o tom, že jsem neměl na výběr. Kromě mě by se tam mohl postavit už jen nějaký najatej panák s tahákem v ruce, co by míchal důstojnost s unylostí. Ať jsem si o otci myslel cokoli, něco takovýho nepřipadalo v úvahu. Zítra ráno si budu muset přejet maturitní oblek lepivým válečkem a pak ze sebe na dopoledne udělat politika: nelhat tam, kde by to bylo moc nápadný, a neříkat pravdu ve všech dalších případech.

Nebo že by něco řekla Zuzana, když jí na otci tak záleželo?

Zvlášť to spojení „oblíbená hláška zesnulého“ mě pobavilo. Otec třeba rád říkal: Přerazím ti pastelky, grázlíku!

Na pořádného grázla jsem to totiž v jeho očích nikdy nedotáhl. Takovej grázl by ve starších žácích nasázel

patnáct banánů za sezonu a v šatně by měl poskoka, co by mu před každým zápasem pucoval kopačky. V juniorech už by se o něho zajímaly pražské kluby, a hlavně by zaskóroval i mimo hřiště: holka s největšíma kozama ze třídy by věděla, že góly se musí oslavit, a večer by ho nechala trefit se ještě jednou.

Chlapi s pivním panděrem se na něho u lajny šklebí: To se nedivím, mladej, že ti to tak pálí!

Grázl neodchází z šatny jako první, grázl si vždycy dává na čas. Ani ráno do školy se nepřetrhne. Umí si pospat a vyběhne s každou učitelskou pizdou, co mu chce kecat do života, když se dostaví na desátou. Grázl utratí měsíční kapesný za týden, ale prachy pro něho nikdy nejsou problém: po cestě do školy koupí ve slevě plato jogurtů, kterým končí záruka, a o přestávce je těm lemplům ze třídy střelí s padesátiprocentní přírážkou za donos.

Po takovým synovi otec toužil.

—

Zvedl jsem se z postele, že si udělám čaj. V ložnici zatažený závěsy vytvářely příjemný žlutý přítmí, ale v obýváku zatím vzduch ztuhl jako žluklej tuk.

Došoural jsem se k lince a strčil rychlovarnou konvici pod kohoutek. Všiml jsem si, že její dno se stříbřitě leskne, Zuzana ji musela čistit od vodního kamene. Pro jistotu jsem k vnitřku čichl, jestli neucítím ocet, jednou už se stalo, že jsem si tak zničil celej nálev. Teď jsem v tom vyleštěným dně na chvíli zahlídl sám sebe. Pomačkaná tvář, mastný vlasy barvy pochcaný slámy a několikadenní

strniště... zanedbaný jak židovský hřbitov, říkala maminka. Ale nemělo smysl se do toho pouštět dřív než zítra ráno.

Postavil jsem vodu a opřel se zadkem o kuchyňskou desku. Bylo vidět, že Zuzana se pořád snaží, celej byt pečlivě uklidila. Kolik chlapů pozná rozdíl mezi natřepaným a nenatřepaným polštářem? Já kdovíproč jo, vidím to hned, stejně jako nezarovnaný hřbety v knihovně nebo jinak otočený květináč s kytkou, která se teď musí natahovat ke světlu přes ruku.

Byl jsem rád, že mě tady dneska Zuzana nechala, i když byl všední den, takže podle naší dohody to tu patřilo jí. Chápala, že otec člověku neumře každý den. Chápavá, to ona byla — jak opičí ocas, říkala. Ale možná s tím prostě taky chtěla být sama.

Měl jsem ty poslední měsíce nepříjemnej pocit, že se rozhodla jít mi příkladem, jak se chovat k umírajícímu. Jak se starat, jak odpouštět, jak se zaměřovat na podstatný. Její taťulda dělal zástupce ředitele na nějaký základce a Zuzana jako by si osvojila jeho pedagogickej přístup. Možná si dokonce představovala nějaký velký usmíření — že usmíří jeho se smrtí, mě se životem a nás oba navzájem. Jenže tak jednoduchý to s náma nikdy nebylo.

Cítil jsem ji tady, i když zrovna byla kdovíkde. Na gramofonu ležela deska, kterou si pouštěla jenom ona, na stolku zůstala hřbetem nahoru sbírka nějakýho španělskýho básníka. V kořenech světla ryby, přejel jsem po písmenech.

Podle knížek jsme se stopovali od začátku. Když se před rokem nastěhovala, vyklidil jsem jí v knihovně jednu policičku, záhy se v ní objevily tituly jako Mít, nebo být, Vůle

ke smyslu, Výchova bez poražených a podobně. Existuje rozhodně i horší self help literatura. Tu její doplnilo několik sbírek poezie a o něco později přibyl ručně dělanej herbář.

Ten mě zaujal nejvíc. Několikrát jsem jím listoval a nedávno se mi dokonce zdál sen, že v něm jsou místo srdčitých, čárkovitých a kopinatých listů vylišovaný části lidskejch těl. Viděl jsem v tom snu ošklivej seschlej jazyk, penis a srdce i s krasopisnejma popiskama.

Zpátky v ložnici na mě ze zapauzovanýho videa pořád civěl Milan Pacanda, taky s několikadenním strništěm. Jeden ostrej zákrok může změnit život nejen fotbalistům. Mně se to stalo, když ode mě před třemi lety odešla Hanina.

Řekl jsem, že události zvětrávají a v paměti to zas není takovej rozdíl, jestli jde o vzpomínky na vlastní život, nebo na něco z televize, takže jenom stručně: S Haninou jsme se dali dohromady ve třetáku na vysoký. Oba jsme byli z Tábora, ale potkali jsme se až v Praze. Já jsem dělal sociologii a pak statistiku, ona francouzštinu a dějiny umění. Seznámili jsme se jako tutoři erasmáků: pomáhali jsme jim s přeplekama na ISICy a s Prahou. Nebyla to mezi náma žádná láska na první pohled, ale dívali jsme se na sebe dost dlouho a nakonec něco od něčeho chytlo. Asi jako když člověk drží lupu a paprsky nakonec vznítí to pod ní.

Hanina promovala později než já, ale šla ještě na doktorát, rodinu jsme chtěli založit až pak. Vrátili jsme

se kvůli tomu do Tábora, zrekonstruovali tenhle byt po babičce. Jenže Hanina to nakonec celý vyhodnotila jinak: stejně jako nechtěla psát disertaci s děckem na krku, tak taky nechtěla skončit jako matka s doktorátem na malým městě. Ženy to dneska mají těžký, jak se jim otevírá tolik možností. Hanina měla pocit, že to tu přerostla, že náš vztah je přechozenej, že něco v životě přeskočila. Otevíraly se jí „úplně jiný příležitosti“. Po půl roce se vrátila do Prahy, do roka otěhotněla a dneska mi na messenger občas pošle video s holčičkou, která není naše.

A další skluz přišel, když loni na začátku roku zemřela maminka. To bylo kolíkama přes nárt. Dneska už to nikoho nezajímá, ale tehdy se zrovna vedla celonárodní debata, jestli lidi v přeplněnejch nemocnicích umírají na covid, nebo spíš s covidem. Těžko říct, která z těch předložek zabila ji. Měla už za sebou plicní embolii, před lety jí museli vzít část plicního laloku, věděla, že patří mezi rizikovou skupinu. Ale nakazila se i tak. Chtěla zůstat doma, nakonec jí otec musel zavolat sanitku a pak už jsme ji nikdo nemohli ani navštívit.

Naposledy jsem ji viděl, jak v plný síle odhazuje sníh z cesty, a pak až v rakvi. Překvapilo mě, že člověk může přijít o matku tak snadno a rychle. Co víc k tomu říct.

Snad že maminka kdysi uprostřed Žižkova náměstí udělala hvězdu. Tak si ji pamatuju.

Nebo snad že něco takovýho nebylo v plánu. Ne ta hvězda, ta smrt. Byla o deset let mladší než otec a on považoval za samozřejmost, že se o něho postará, až na tom bude špatně. Ne že by jí hodlal umírat v náručí. Otec

byl praktik, nepředstavoval si, že bude matku držet za ruku, ale že ji bude mít po ruce.

Jenže to dopadlo jinak, dopadlo to tak, že u něho jako poslední byla Zuzana. Večer prý snědl pečený brambory a ráno byl mrtvej.

Zatímco můj vztah s otcem byl samá hrana, s maminkou jsme se vždycky měli rádi. Na rozdíl od něj byla — jak to do háje říct? — hodná. Možná nakonec není nic důležitějšího než tahle neurčitá vlastnost, blahosklonně přisuzovaná lidem, o kterých není co jiného říct.

Byla hodná a udělala hvězdu uprostřed náměstí. Když jsem byl malej, dávala mi pusku na břicho a nafukovala mě pupíkem. Takhle jsem se pomalu zvětšoval, takhle se ze mě za pomoci jejího dechu stával člověk.

Maminčin odchod se mi podařilo aspoň trochu vstřebat až tohle jaro. A už jsem věděl, že ani otec tady nebude napořád. Ženy rodí, a podle mě mají i lepší povědomí o smrti. To by Zuzana určitě podepsala.

Když otec sežral návnadu a ucítil, jak se mu háček zapíchl do patra, začal se cukat jako sumec. Patřil k lidem, kteří v životě uplatňují tolik moci, kolik mají. A ne, nebylo v tom žádný zadostiučinění sledovat, jak o ni přichází. Byl bych daleko radši, aby mě jako při tolika jinejch příležitostech zase poslal do prdele, než abych mu ten zadek musel utírat. I když je fakt, že nadával i u toho, když na to výjimečně došlo.

Aspoň už teď trochu vím co a jak. Jenom ta pitomá pohřební řeč bude premiéra. Maminka totiž napsala dopis na rozloučenou a přála si, aby zazněl místo všech proslovů.

Údajně ten dopis napsala, hned co epidemie vypukla. Došlo mi, že měla strach. Musela vědět, že se to může stát.

Maminka začala citátem Woodyho Allena, kterej polovinu smutečních hostů přiměl poposednout na židli. Když se na to podívám z té lepší stránky, je smrt jednou z těch důležitých věcí, která se dá udělat vleže, tak nějak to bylo. Část toho proslovu sama nahrála na mobil, takže bylo slyšet i pípání nemocničních přístrojů, pak už jí na záznamu došel dech a museli jsme to dočíst. Dohromady to zabralo snad čtvrt hodiny, nepamatuju si, že by o sobě někdy mluvila tak dlouho.

Přemýšlím, co by o sobě řekl otec, kdyby nebyl tak konvenční a odvážil se udělat to co ona. Jemu by asi nevadilo řídit se těma pokynama na stránkách pohřebního ústavu.

Většinou se uvádí, kde se zesnulý narodil a žil:

Narodil jsem se v Českých Budějovicích v roce 1947, tam jsem prožil většinu života, až v roce 1991 jsem se s rodinou přestěhoval do Tábora.

Kolik měl sourozenců:

Jeden umřel jako novorozenec, takže prakticky žádného.

Kde studoval a pracoval:

Na začátku 70. let jsem úspěšně absolvoval Fakultu sociálních věd a publicistiky a následujících dvacet let jsem pracoval v regionální redakci Svobodného slova, osm let jako její vedoucí, po roce 1989 jsem založil vlastní reklamní agenturu.

Jeho svatba a děti:

Do chomoutu jsem vlezl dvakrát, z prvního manželství mám syna Davida, z druhého Daniela.

Úspěchy:

Těch byla celá řada, v mládí jsem například ovládl několik šachových turnajů, několikrát jsem získal diplom za Nejlepší reportáž českobudějovického okresu, v roce 1993 jsem vymyslel slogan „Časy se mění, čas ne“, který používal jeden prodejce hodinek na celorepublikové úrovni atd.

Koníčky:

V 90. letech jsem skutečně vlastnil několik koní a jeden z nich dokonce startoval na Velké jarní ceně v Chuchli.

Vášeň:

V mládí to byla hlavně astronomie a šachy, později soukromé podnikání, ty ostatní si vezmu s sebou.

Oblíbená hláška:

Láska bez mrdu je jako chcaní bez prdu. A teď už ksakru něco zahrajte.

—

Bude to znít banálně, ale při psaní tý smuteční řeči mi v jednu chvíli došlo, že otec a já jsme jiná generace. Jako by to v případě rodičů a dětí mohlo být jinak.

Ale mně jde o tohle: Vždycky jsem si myslel, že si s otcem nerozumíme, protože jsme jinak založení. Jenže už jsem taky dost starej na to, abych věděl, že máloco se přeceňuje tak jako osobnost. Není to náhodou jenom adaptační mechanismus na okolí? Kdyby nic jiného, přineslo by mi to trochu úlevy. Lidi se často činí

zodpovědnýma i za věci, za který vůbec nemůžou. Myslíme si, že všechno je naše vina a všechno je naše zásluha. Obojí nás totiž dělá důležitějšíma, než ve skutečnosti jsme.

Otec celej život — aspoň ten můj — tvrdil, že muž si a) bere, co chce, a b) dokáže si to zařídit. To byla jeho filozofie selfmademana — kterýho ve skutečnosti udělala hlavně doba. Zatímco o mně si od určitý chvíle myslel, že беру za vděk tím, co zbylo, a zařídit si nedokážu nic. Měl o mě starost, to v lepším případě, v tom horším mnou pohrdal.

Mohl jsem mu to vyčítat? Pro každýho rodiče musí být těžkým zklamáním, když ratolest celým svým životem vyvrací to, co se tvrdilo u nedělního oběda. Je to jako ten oběd vyzvracet na rohožku. Každěj otec chce, aby synek kráčel v jeho stopách, i když si to sám namířil přímo do horoucího pekla.

Akorát že všechno je vždycky složitější. Někteří rodiče si pro svoje děti asi přece jenom přejou jinej život, než jakěj sami prožili. Podle mě je to znak inteligence.

Většina lidí si nic jinýho než svůj život ani nedokáže představit. Možná by to šlo i obdivovat, jak dokážou vystačit s tím nejobyčejnějším a nejhloupějším, pokud to přijmou za vlastní. Kdyby to okamžitě nevnucovali ostatním. Jenom inteligentní lidi chápou, že mezi jejich životem a tím, co je dobrý, správný nebo krásný, není žádná spojitost. Pouze inteligentní lidi se podle mě děsí toho, že by jejich děti mohly být jako oni.

Z toho můj otec strach rozhodně neměl. Nějakou dobu si přál, abych byl jako on, pak pochopil, že na to nemám, a víceméně si zase hleděl svého.

Už spoustu let jsme spolu o některých věcech prostě nemluvili: politika, klima, ženy v osobním životě, ženy ve veřejném životě... Bylo to tak lepší. Pokud jsme se do sebe pustili, byly to něco jako předem domluvený rvačky na důkladně ochcanejch plátcích.

Až do smrti třeba nepobral, že nemám auto — klidně by mi přece to svoje starý audi dal! V jeho světě to prostě nemohlo být jinak, než že se mezi Prahou a Tábořem jako nějaká socka trmácím vlakem, protože nemám auto. Nikdy jsem ho nedokázal přesvědčit, že je to opačně, že chci jezdit vlakem, a proto to auto nepotřebuju. Zrovna v tom jeho audi bych se navíc jezdit styděl.

Vlak je levnější, ekologičtější a můžu si tam číst, vypočítával jsem úmorně. Chtěl jsem, aby pochopil, že se chovám racionálně, jenže podle něho byl můj život hlavně přehlídka racionalizací.

Jednou jsem se nechal vyprovokovat a prohlásil, že se prostě jenom snažím bejt zodpovědněj. Vypálil: Jak doprdele můžeš bejt zodpovědněj, když jsi nikdy ani nebyl svobodnej?

Lidi měří úspěch tím, v čem sami vynikají, a otec nebyl jinej. Do roku 1989 pracoval jako regionální novinář, ale pak se mu zatočila hlava. Ta jeho reklamka sice měla jepičí život, ale kdo jinej než jepice chápe heslo carpe diem.

Těch několik let zkrátka stačilo, aby se změnil. Bylo mu něco málo přes čtyřicet, stihl to na poslední chvíli. Kdo se zkraje devadesátek adaptoval rychleji, získal konkurenční výhodu, jak se tehdy říkalo, a můj otec na ten krátkej čas skutečně patřil mezi vítěze evoluce. Spíš než revoluce, té se neúčastnil.

Říká se mi to blbě, ale můj otec se prostě proměnil v samce s kapitálem. Na červenou túroval motor a na oranžovou už drtil plynovej pedál. Rozjel to a v polovině 90. let koupil levně i tu vilu v kopci nad Lužnicí. V přízemí zřídil sídlo firmy na dvojsmysly, v patře a podkroví jsme bydleli. Stačil tu vilu ještě opravit, ale asi by ho překvapilo, že o deset let později bude muset přízemí pronajmout e-shopu se zábavní pyrotechnikou, aby mohl dál v zimě jezdit do Alp a v létě na Zakynthos.

Teda pokud v tom nebylo bezděčný přání, aby to tam všechno bouchlo a on měl konečně pokoj. Není totiž pravda, že lidi netouží po smrti. Aspoň podvědomě běžně chceme, aby už bylo po všem. Muselo to být jasný každému, kdo ho viděl řídit to jeho osmičkový audi.

A taky není pravda, že člověk umírá tak, jak žil. Jsem přesvědčenější, že otec by matčinu ruku ve skutečnosti držel radši než tu Zuzaninu. Jenže neměl na výběr a Zuzana mu na to skočila, protože ho znala jen těch pár posledních měsíců.

Pro ni to byl jen starý nemohoucí muž, anebo ještě líp: člověk. Tenhle epochální objev jsem já udělat nedokázal. Sliz minulosti se za otcem v mých očích táhl jako šnečí stopa.

Přerámuj to, radila mi Zuzana, musíš to přerámovat.

Asi dva měsíce před smrtí se mi otec v jedné výměně názorů svěřil, že jeho láska tu vždycky byla. To jenom já jsem si ji nevzal. Proč by mi ji dával? Jestliže je láska to nejcennější, nemůže se přece rozdávat jen tak, vysvětloval.

Jeho logika byla vždycky zničující.

Pokud jsem chtěl být milován, dodal, musel jsem si to zasloužit. Pokud jsem chtěl být milován, měl jsem si to u něj nějak zařídit. To byla jeho zpověď. Není snadný tohle nějak přerámovat.

Napadá mě, že právě to bych měl otci dát vytesat na hrob jako epitaf:

JAN ZACH

1947—2022

BRAL SI, CO CHTĚL, A DOKÁZAL SI TO ZAŘÍDIT.

RIP, tvl.

Návod ke čtení

Tato kniha má ve fyzické podobě dvě titulní strany – a žádnou zadní. Vertikálně obrácené příběhy v ní běží proti sobě, na každé dvoustraně se dotýkají a zároveň míjejí. Čtenář si může zvolit, kterým začne.

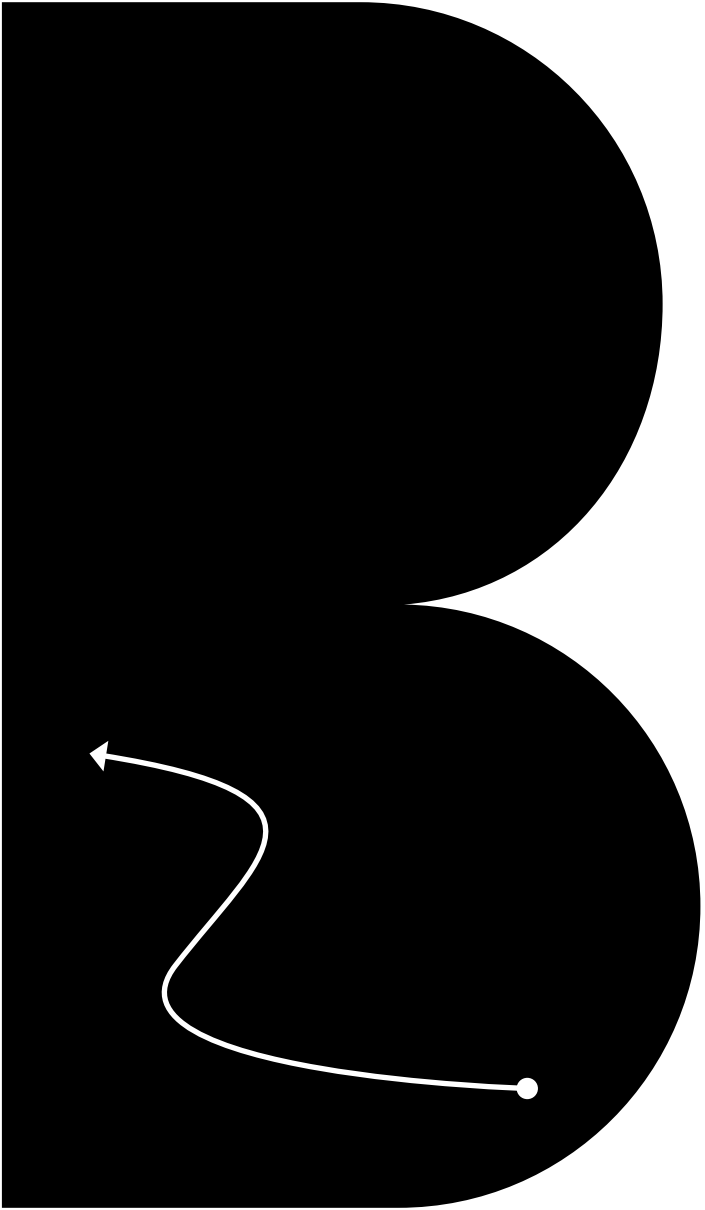
Abychom tuto konceptuální hru alespoň částečně zachovali i v případě e-knihy, můžete si na následující straně vybrat, jestli se nejdřív ponoříte do příběhu Zuzany, nebo do toho Danielova. Stačí kliknout na jméno.

Jana Šrámková, Jan Němec

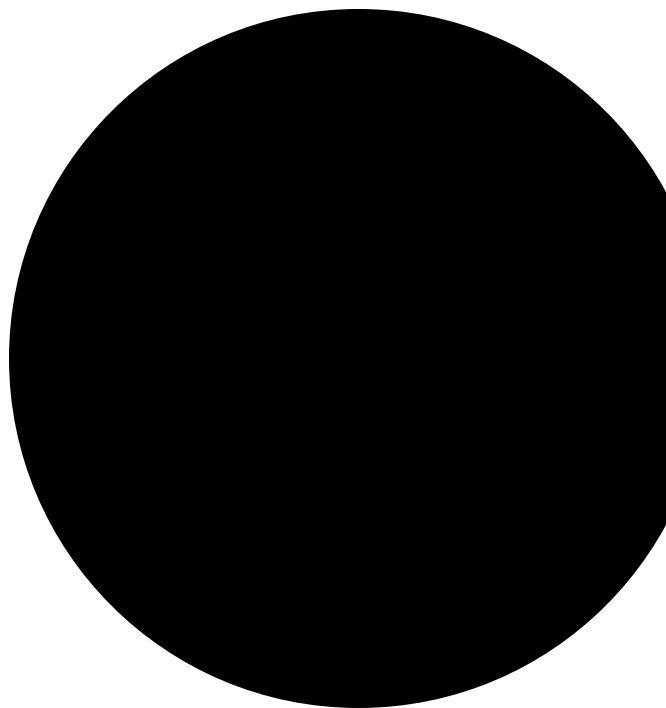
Daniel

Zuzana

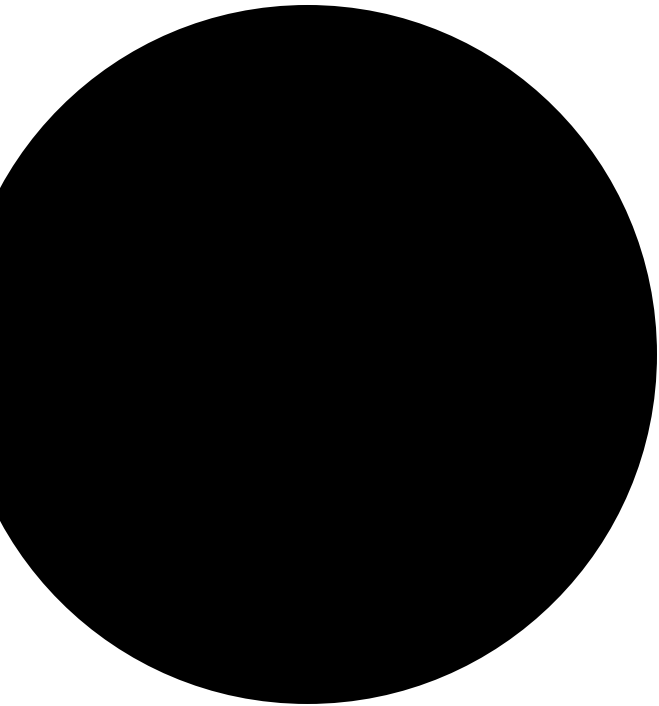
Byt

Román ve dvou

Byt

Jana Šrámková

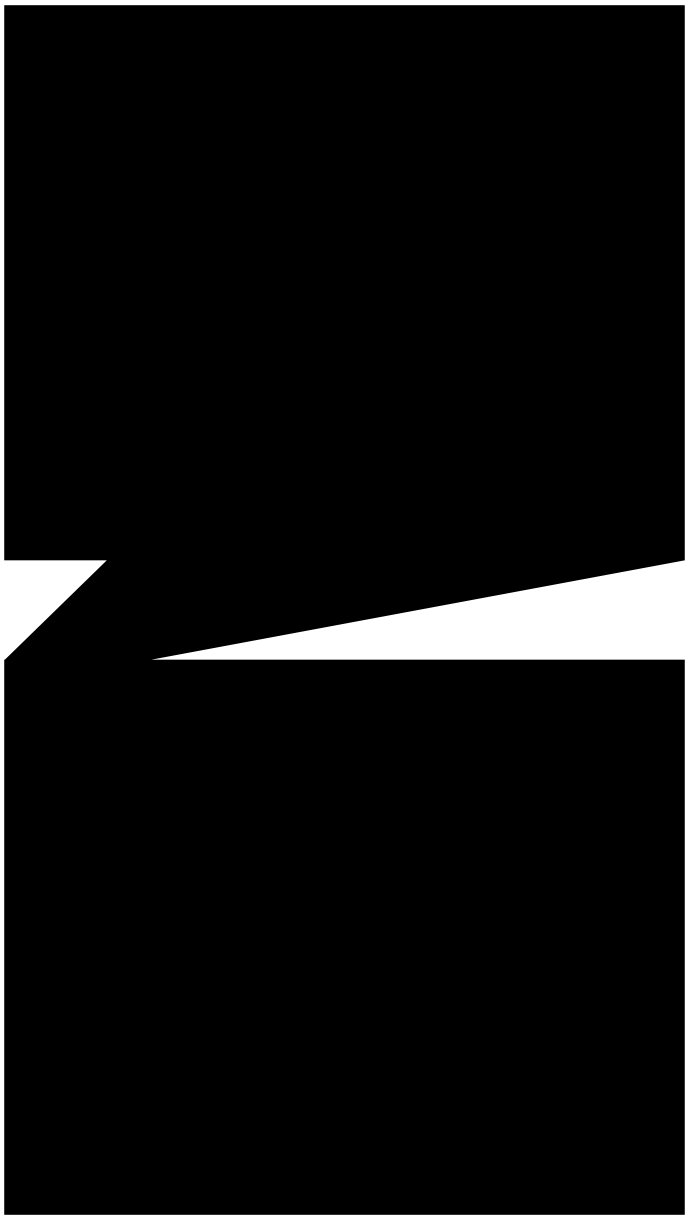
Brno 2025

© Jan Němec, Jana Šrámková, 2025
© Host — vydavatelství, s. r. o., 2025
(elektronické vydání)

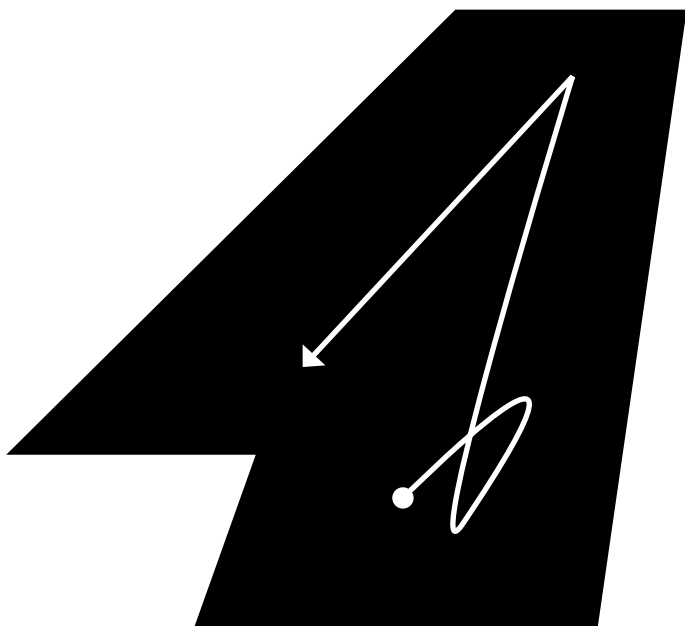
ISBN 978-80-275-2630-7 (PDF)

ISBN 978-80-275-2631-4 (EPUB)

ISBN 978-80-275-2632-1 (MobiPocket)

Zuzana

Felixi, ticho!

Všechno se odehrává zpomaleně. Jako na opakovaných záběrech odhazovaných salchowů, prvních polibků nebo skoků velryb. Plesknutí o hladinu zvolna formuje kalich, rozevívá zpěněný vějíř, ale zkus v tomhle tempu spěchat na pomoc, zkus napnout síly, prostě zabrat. Jsem nemotorná postava uprostřed cizího obýváku, brodím se prostorem sem a tam, hrabu bezradnými pažemi. Každý pohyb polyká nekonečné množství času. Zbývá ho tak zoufale málo, až nevím, co s ním. Nedokážu zastavit sebe

ani Felixův pláč, místností vibruje řezavý jekot a já místo konejšení vykřiknu. Dítě přidá. Vidím tu scénu odněkud zdálky, směšně bezradná žena ve staré vile, jak je nepřipravená, jak je zaskočená podzimním večerem, všechno jinak, než plánovala. Vážně si na to ještě nezvykla? Vyšlo snad někdy něco podle jejích plánů?

Dlouhý nádech, delší výdech, radím jí. Počítej, vyjmenuj, zaměstnej hlavu. Všechno je otázka cviku, přetluč pomalost klidem, osedlej plynutí. Jenže už teď mám v plicích tak málo kyslíku, že jestli s dechem ještě zvolním, dost možná Honzu na druhou stranu věčnosti předběhnu. Sedí přede mnou toporně v křesle a cuká rukou. A tak kašlu na dechové techniky, na děs a řev a stažený krk, popadnu Felixe za rameno a okřiknu ho, no tak! škemráám o ticho, o mrtvé ticho, které už měsíce přivolávám, a teď mě roztřeše, že se zdálky začíná prostírat.

Ve skutečnosti jsem vykřikla na sebe, na všechno v sobě, ať to zmlkne a nepřekáží, když je třeba mobilizovat síly. Znova se kousnout, had do ocasu, zas všechno dokázat, točit se v kruhu, požírat, rodit, dávat a dávat, sebe a všechno, co dávno nemám, udýchat paniku, umrtvit brnění, nadechnout světlo, změkhnout něhou, otvírat náruč, z dlaní trousit lotosové květy. Být kočkou s měkkým tělem, v očích vesmír samé teplo, předení, tření, lízání tlapek, lízání tlapek, sakra. Zápěstí vibrují napětím, chytím se Honzovy suché ruky, je jako agama uprostřed terária, poušť v podzimní zahradě těžké barvami.

Honzo, slyšíš mě? dopadnu před něj na kolena.

Huhlá.

Teď ne, Felixi! Sklapni, *amorcito*, prosím tě, ššš.

Křik nabere na obrátkách. Dítě se ke mně dopotácí a přitiskne se mi k zádům. Místo pláče teď vztekle řičí, plácá mě do týla, do vlasů, dožaduje se mě, dožaduje se mě jako celá tahle chvíle, naléhavě, bez ohledů, dožaduje se mě jako dnes a denně realita světa, kterému jsem ukradená. Ustrnout. Jako čas kolem mě, na kolenou mezi dvěma bezbrannými muži, dítětem a starcem, vlastním a nevlastním. Jenže zpomalený křik mi provrtává lebku, rozpíná se a trhá nervové spoje. Blízká pečující osoba, slyšíš? Musíš něco udělat, jsi blízká pečující osoba. Muže vpředu i muže vzadu, tak se sakra seber.

Kdo určí hierarchii blízkostí, která brožura, instruktažní video, který podcast, zatímco já se celá vzdaluju, uvnitř mě se něco smrslo, ve zpomaleném záběru to sebou hodilo po zádech do vody, potápí se to do modré hlubiny jako ocasní ploutev, ztrácím to z dohledu, je to pryč, zatímco klečím uskřípnutá mezi nároky. Dýchej, jsi kočka, něha, lotos, jak má Honza doprdele odejít, když mu tady to dítě tak vřeští? Já vidím, že je to urgentní! Nepotřebuju další sirénu, co to zkoušíš, přítomnosti! Snažím se, nevidíš? Jen se musím najít, vynořit, někde jsem tu přece byla, blízká pečující osoba.

Vlasy uvězněné mezi dětskými prsty povolí a přestanou tahat. Felixi? Honza sípe. Čas se táhne jako tuhý krém, zvedá se mi žaludek, sladká pasta z nekonečné tuby se širokým hrdlem, agama je v mojí dlani bezvládná, pustím ji a sveze se z kolene v šedých tepláčkách. Teď. Honzo, vydrž, hned, hned. Popadnu zavlhlé roztřesené dítě, přitisknu ho k sobě a vyběhneme z pokoje.

V městě Římě je ulice, šeptám Felixovi, ale dál se zatím nedostaneme, na to je příliš brzo. Už se neklepe, ale slzy,

které se mi propíjejí tričkem, jsou ještě horké. Hasím požár horkých slz. Hasím požár jen tak mimochodem, jedna akutní nouze jako drobné intermezzo jiné akutní nouze. Dneska je to rok, co žiju v Táboře. Mám to v diáři vyznačené fialovým mikrofíxem a maličkou samolepkou dortu. Dopoledne jsme se s Felixem zastavili v Jednotě, slavnostně jsem to volala ode dveří. Sára právě vybalovala lahve z nějakého stylového vinařství a bez váhání jednu otevřela.

Je ráno, ženy, zvedl nad námi obočí sotva zletilý barista.

Takže bys měl být ve škole, ušklíbala se Sára, a když jí podal tři skleničky, rázně zavrtěla hlavou. Za barem ani náhodou, poupátko. Až skončíš. Večer je degustace, jenže to tady matka bude už koupat. Fakt jsi Felixe ještě nikdy ne nechala na noc tátovi? To bych nepřežila. Ježíš, to je dobrý! Je to dobrý, ne? Takový divoký, neuspořádaný, rozšiřovala nad sklenkou nozdry. Vidím brambory pečený v popelu a na nebi draky s dlouhejma vocasama.

Tekutej Lada, procedil barista s očima upřenýma do systému a Sára protočila panenky.

Chutná ti to?

Boží viněta, přejela jsem palcem po linorytu na hrubém papíře.

Takže nic moc, co. To si zvykneš, jsou jiný, chvíli to trvá, ale pak se to odvděčí.

Neřekla jsem jí, že už víno nepiju tak dlouho, až vlastně netuším, jak má chutnat být dočista spořádané neautentické víno, natož abych si zvykala na lahve s cenovkou svého týdenního rozpočtu.

Tak na ten rok, Zuzo! A všechny další. Prohlašuju tě za starousedlíka, a vyběhla přejímat zásilku květin.

Zas o tolik jste nepřišel, usmála jsem se omluvně na baristu, podala mu skleničku a zatrnula, jestli jako můžu jít. Jestli mi tu neobjednanou deci neplánuje naučtovat, což by se mi dost krutě nehodilo.

Je možné, že ještě dneska ráno byl problém právě tohle? Obvyklé manko v peněžence, nevyspalost po nočním pokusu o práci a že je leporelo, které vracíme do knihovny, skandálně okousané. Že už zase nastal problém s předpisem na Honzovy inkontinenční kalhotky.

Nechápu, proč ty plenkáče nikdo nevystaví správně! zaúpěla lékárnice a odpálila enter tak mohutně, až Felixovi zaskočila křupka.

Škoda že nikdo nevystaví předpis taky na jeho plíny, vzdychla jsem a ládovala pod kočár objemná balení.

Vidíš, Felixi, co ví ráno o starostech večera. Co víš ty o starostech druhých, když z tebe únava nebo chuť k jídlu udělají vřeštícího kočkodana. Co vím já o tom, co se teď odehrává o patro pod námi, co se odehrává v Honzovi, nebo spíš kde se teď odehrává Honza.

Bydlíme v Táboře teprve rok, chápeš? Nepřišla jsem si sem náhodou odpočinout? Nebyl to pokus o únik ze všech příběhů? Do samoty a klidu, vlastního prostoru, do úplného soukromí? A najednou stojím opocená v cizím domě, nervozitou mi cvaká brada a kdesi mimochodem, v druhém plánu konejším svoje na kost vyděšené dítě.

Tak pojď, *mi suerte*, umyjeme si ty učudlaný ručičky. Máma si taky umyje ručičky, třeba se přestanou třást.

V městě Římě je ulice, v té ulici je dům, v tom domě je pokoj, šeptám. Felix už v náručí oddychuje klidně, ale prsty mi pořád pevně svírá pramen vlasů. Pro jistotu. Objímání,

šeptání, voda, dech, houpání v bocích. Jak tomu ještě pomoci. Jako všechno, co se z nouze snažím dělat překotně rychle, stojí i tohle ukládání o hodně víc času než jindy. Času, který nemám, který o patro níž zoufale chybí, a já na to můžu prostě akorát nemyslet, nebo by Felix neusnul vážně nikdy. Času, který se ještě pořád tupě městná v hrdle tuby, ale už odtéká rychleji.

Za nízkým trojdílným oknem padla tma. Cítíš to? Od Lužnice stoupá chlad. Už bude dobře. Vidiš, našla jsem dokonce nějakou peřinu, udělám ti z ní hnízdo. Spinkej, *tesoro*, tahle matrace mezi rotopedem a veslovacím trenažérem je svět, nepotřebuješ víc. Pod tebou je měkko, všude kolem je máma, *v městě Římě je ulice, v té ulici je dům, v tom domě je pokoj, v tom pokoji je klec, v té kleci je pták, v tom ptáku je srdce, v tom srdci je dopis, v tom dopise je pěkná pohádka. Ššš...*

Felix spí a já můžu konečně dovolit hlavě, aby dovolila srdci, aby se splašeně rozletělo. A pak mu to zkuset rozmluvit. Všechno jde přece podle plánu. S Honzou jsme to probrali několikrát. Víím, co si přeje. Víím, co dělat. Vlastně spíš nedělat. Nic z toho si ale člověk neumí představit. Koho by napadlo, že tak dokonalý tvor jako dítě nemá vyvinutý žádný senzor, kdy jde opravdu do tuhého a je potřeba si dát za každou cenu na chvíli pohov. Proč jsem to nečekala? Z jakého záhadného důvodu pořád doufám, že věci vždycky nějak dopadnou, že to nakonec všechno půjde. Kde se v úzkostném člověku jako já bere někde u dna ten slabý vír bytostné důvěry, že se to aspoň u zásadních věcí musí nakonec podařit. Co všechno ještě musím v životě vidět, aby to mátožné víření ustalo?

Ale to už sbíhám schody. Honza sedí v křesle přesně tak, jak jsme ho tu s Felixem před půlhodinou nechali. Taký to mohla být klidně hodina.

Jsem tady, dostanu ze sebe přidušeně, ale nic se neděje. Honzo, slyšíš mě? vyjede ze mě zase příliš prudce, když mu v náhlé panice zatřesu rameny.

Můj výkřik zapadne zpátky do ticha vily. Jsme tu sami. Do náruče se mi sveze šedá hlava a vzápětí vyčerpaně zakašle. Zkousím ji opřít zpátky do křesla a prsty při tom mimoděk přejeďu po kratičkých vlasech kolem uší. Ta zahradní party, kde Natálka podholila Honzovi spánky, byla nejlepší nápad posledních měsíců. Moje nejpovednější narozeniny, hned po těch v Andalusii. Je v takovouhle chvíli nepřípadné myslet na to, jak se dotyku těch kratičkých vlásků nejde nabažit? Přejíždím po nich palcem znova, tam a zpátky. A ještě, po obou spáncích. Otevřeš oči.

Rychle se ti sehnou do zorného pole.

Ahoj, pokus o úsměv, skousnout stoličky.

Otevřeš pus, zaváháš. E!

Mrzí mě, jak Felix vyváděl. Už se od tebe nehnu.

Zvířecí mručení, pár vteřin šelmy, sípavý výdech.

Honzo, zvládnem to tu takhle? Je všechno v pořádku?

Oči zůstaly otevřené, ale výraz z nich odplul. Slepě míří kamsi do mě jako nenabitá zbraň. Ještě jednou na tebe zavolat, hladit ty malé vlásy kolem uší, ale neprobereš se. Sednu si vedle tebe na područku křesla a držím ti hlavu. Opřu si ji lehce o prso a rukou ji přidržuju na místě. Za oknem se postupně ztrácí zahrada. Šedivě oranžová, temně růžová, gumování větví. Ve mně chvění. Za chvíli přistihnu

ukazovák, jak si našel ten drobný mechanický pohyb tam a zpátky po krátce sestřižené srsti před dlouhým měkkým uchem.

Kdy naposled někdo kolíbal hlavu mně. Kdy mi bylo dobře, kdy jsem se slastně protáhla a nadýchla až dolu do bránice? Proletím v hlavě táborský rok jak tlustý katalog palcem, zkouším nahmátnout okamžiky blízkosti, setkání, ale paměť přibrzdí až o sezonu dál, když hlavou zašumí pole a ozve se potrhlý smích uruguayské básnířky.

Byl horký den. Seděli jsme s maličkým Felixem ve stínu jeřabiny, vybavuju si, jak se nám nad hlavami pomalu houpou těžké trsy plodů, před námi do dálky kukuřičná pole. Kukuřice byla ten rok dlouho drobná, vyhublé stonky se táhly v řídkých řadách jak mokré vlasy pročíslé hřebenem, ale stačily dva deštivé týdny a před námi šustila neprostupná plantáž cukrové třtiny, aspoň takhle si ji představuju. Bujné rostliny, široké listy, masa syté zeleně. Tlustými stvoly jak gigantickými brčky vzlíná z půdy rum.

Jeden kožnatý list jsem podala Felixovi na deku a pozorovala, jak ho s odhodláním drtí v pěsti. Rozlepit plínu, větrat. Začal si spokojeně povídat a já honem tahala z batohu štos papírů s překlady básní Marosy di Giorgio. Ten rukopis u mě ležel nejmíň dva roky a čekal na redakci. Zařekla jsem se, že s ním konečně pohnu. Ještě vylovit tužku, fix, všechno jsem s sebou někde měla, ale oči už hltavě sklouzly po prvním řádku básně.

Proč jsem koňadra, znenadání?

Rozesmála jsem se. Stačí tak málo, maličko. Co na tom, že jsme utekli z domova, Felixi? Že se schováváme v kukuřici. Svalím se na deku a třepu se smíchy. Felix na mě

chvíli kouká a pak se přidá. Přihazuje, ryčí, vykopává holé nohy do výšky, nad námi táhnou potrhané mraky.

Proč jsem koňadra, znenadání? Tam, v hloubi pole, běhají psi a gazely.

Marosa di Giorgio byla extravagantní dáma s nekonečnými vlasy, jehlovými podpatky, obnaženými zády a šňůrami náhrdelníků. Zkousím si ji představit, jak takhle nastrojená vysedává po montevidejských barech a v oblacích kouře píše vzdušné verše plné oživlých hrachorů a jedovatých dýní, svatebních zajíců a krvelačných mūr. Šílená žena zakletá v pastelovém hororu dětství.

Každý den ochutnávám jídlo vzpomínek; nemám domov; přidělili mi duhu.

Měla bych z batohu vydolovat ještě originál, to se hodí. Tak se to dělá. Ale musela bych znova natáhnout ruku a zabořit ji mezi vlhčené ubrousky a boxíky zeleniny. Koruna jeřabiny po básni šplouchá síťovinou světla.

Všechno, čeho se dotknu, padá a rozbíjí se a třpytí se, všechno, čeho se dotknu, odchází do daleka.

Mimoděk položím Felixovi ruku na holé břicho. Abych ho uklidnila, abych se uklidnila. Okamžitě začne čůrat, a než popadnu plenu, rozhodí přes rukopis dlouhou šňůru kapek.

A nikdy se nenajde lék. / A nikdy se nenajde odpověď.

To bylo minulé léto. Léto je cézura v sezonách stěhování, přesunů a provizorií. Čas milosti pro tuláky, čas básní v polích a větrání opružených zadků. Že se v životě nevyhnu dalšímu radikálnímu přerývku, mi došlo krátce předtím. Přesně ve chvíli, kdy jsem kojila Felixe u okna v našem obýváku, který byl technicky vzato Radkův

obýván, což dřív nehrálo žádnou roli, ale teď se stávalo zásadním faktorem. Zírala jsem do koruny třešně a najednou mnou projela hrůza. Jako by mě někdo od temene po chodidla podélně prokrojil dortovým nožem.

Výboj ostré bolesti a za ním se tělem rozlilo mravenčení prázdnoty. Na první pohled nikdo nic nepozná, jen já vím, že to, co ve mně patří pevně k sobě, na sobě odteď jen tak bezvládně leží v nespojitých vrstvách. Nedržím pohromadě, jenom vypadám, že jsem. Uprostřed to neviditelně krvácí, a až se jednou neopatrně pohnu, rozjedu se na pláty, všechno měkké a vlhké se rozšklebí ven.

Dortový nůž děsu se sotva mihne, svíst a dost, zničí mě ale ten následný neutuchající strach z rozpadu. Jak se zoufale snažím udržet všechno pohromadě. Stáhnout půlky, zatáhnout břicho, měsíce se snažit vypadat celá. Dokázat to. Chodím světem jakoby nic, vyplňuju formuláře, podepisuju smlouvy, dostavuju se podle možností včas, úsměvy, péče, vztahy, jen to všechno stojí nelidskou práci, protože po šachovnici netahám celou figurou, ale každou svojí rozetnutou částí zvlášť. Obsluhuju se jako složitý stroj. Synchronizuju se jako družina akvabel, které dokonalou souhrou budí zdání jediného spontánního organismu. Pod hladinou ale zadržují dech úporně drezurované mořské víly sdrátované zatatým odhodláním.

Tedy v obýváku na mě z koruny třešně šlehla jediná otázka: co když bude jako on, co uděláš? Taky žasnu, že mě to nenapadlo dřív. Příliš dlouho jsem o dítěti uvažovala jako o součásti sebe samé. A sobě jsem věřila, svému rozhodnutí, světonázoru, charakteru, své hlavě a svému tělu. Jenže ono z toho těla už vyšlo, odrůstalo ze mě pryč a já

nad vším ztrácela kontrolu. Co když bude Felix jednou jako Radek? Bolelo to jak vyrvaná vnitřnost.

Dokážu stát názorově jinde než muž, se kterým žiju. Úplně jinde. Můžu ho milovat, protože jeho jinakost plně respektuju. My liberálové dokážeme leccos, je to věc cti a taky vcelku rajc. V harmonické symbióze můžu sdílet prostor i s jeho matkou, neohrožuje mě, protože mě od ní vnitřně oddělují celé eony. Jenže Felix?

V té vteřině, která mě rozervala, jsem zahlídla svého syna, snad už šestiletého, seděl babičce Mirce na klíně a za nimi v kšiltovce jeho otec, ruku na opěradle matčiny židle. Strojená dobová fotografie, vypadali zcela nepravděpodobně, a přece to byli oni. *Oni*, nejcizější slovo ve slovníku. A s nimi Felix, moje tělo, já. Seděli nehybně proti mně a smutně na mě hleděli. Se smířeným pochopením. Blahosklonně mě tolerovali.

Asi jsem sebou trhla, protože Felixovi vyklouzla z pusy ocucaná bradavka a zoufale promáchl rukou. Z třešně vystřelili k obloze špačci. Setřela jsem mu z čela kapky potu. Tolik vláhy v něm, tolik horka, tolik vůně. Vždycky budeme jedno, *cariño*, jak bys mohl stát proti mně, na jejich straně? Co bych byla, kdybys na mě jednou hleděl s blahosklonným odstupem, kdybys po svém otci nosil kšiltovku a svět definoval v binárních opozicích *normální a divný, jasný a blbost, tady a v nějaký prdeli*. Já mám tvého tátu vážně ráda, já to vedle něj dokážu, ale ne bez tebe, Felixi, ne proti tobě.

V ten okamžik do sebe všechno bolestně zapadlo. Mračna, která se nad Útěchovicemi stahovala celé měsíce, spustila liják, přestože za oknem ve slunci poletovali

špačci. Švihem lokte jsem vrátila prso do tílka. Musím zmizet, hned, kamkoli, sama. Sama znamená já a Felix, teď, za měsíc, za sto stránek, vždycky.

Kočárek ležel už zase rozmontovaný v garáži, přední kolečko táhlo ke straně a reklamovat ho přišlo Radkovi jako potupná rezignace. V rychlosti jsem si nasoukala dítě na břicho do manduky. Žádné balení, na to není čas, jen pevné boty, půjdeme polňačkou.

Za domem čerstvě osečená louka, nohy vláčely chaluhy sena, pak dál mezi poli. Dýchala jsem, Felix usnul a všechno k nepřežití zůstalo za mnou. Milostivé léto. Stačí jít docela pomalu, aby se člověk vzdaloval. Aby místo sebe začal pozorovat strnady a skřivany, místo zelí čichal bezové květy a plakal výhradně pro tu krásu, pro kterou se před časem rozhodl žít tady, v krajině, kde se horizont houpe od lesa k lesu, kde vidíš pořád do dálky, kde nepřestává foukat a sady dávno nikdo neprořezal.

Všechno, čeho se dotknu, odchází do daleka. Slunce šlo nad námi, zatímco Felix spal, pil a zase spal. Odpočali jsme si ve stínu hlohů a šli dál, přepadla mě žízeň, kterou jsem nesměla mít, ale nedokázala jsem zastavit, ještě za kopec, za obzor, šli jsme, dokud se Felix neprokadil.

Radku?

Tos nějak přešvihla, ne? Copak nemusí malej spát?

Spí celou dobu. Prosím tě, přijedeš pro nás?

Kde jste?

Já právě nevím. Vezmeš plínu a ubrousky?

Další den jsme šli zas. Výlety byly pořád delší, nemohla jsem si pomoci. Radek zuřil. Mirka po Útěchovicích rozhlašovala, že jsem se pomátla. A já se

stala fanouškem outdoorového vybavení. Ne že bych ho nakoupila moc, pointa je opačná. Funkční minimum, a to minimum v minimálních rozměrech. Na břicho dítě, na zádech batoh. Plíny, deka, bodýčka. Pití, proteiny, ovoce. Časem taky karimatka, spacák a stan, ale to už jsem vytáhla opravený kočár. Putování bylo pomalejší a kola zúžila okruh tras, ale v těch vedrech nebyla jiná možnost. A nakonec to mělo i výhody, získali jsme s Felixem každý svůj prostor, vítr kolem těla. Pluli jsme mezi poli, pšenici po pravici, brambory po levici, potok pod lesem. Blahořečila jsem své urputnosti prvních poporodních týdnů, kdy jsem se hodiny a hodiny denně snažila kojit.

To nepůjde, glosovala Mirka, když viděla, jak cpu navztekanému Felixovi bradavku do pusy a bolestí zatínám prsty u nohou.

Vyprdni se na to, Zuzo, já kluky taky nekojila. Chlapi jsou líný tahat, hned usnou a pak nemáš mlíko. Že nemáš? Flašce zvětšíš díru a má to jak dopravníkem.

Trápila jsem se dál, v obou svých tělech, za sebe i za něj. Bolestí i hlady. Teď brázdíme Vysočinu s lehkým batohem a veškerá starost o Felixovu vyváženou stravu optimální teploty znamená vyhrnout tričko. Nejluxusnější outdoorové řešení. Najít stín a vychutnávat den bez jediného dalšího nároku než ho nějak přežít. Můry nechat noci.

Noci, kdy budu sedět uprostřed staré vily na opěrci křesla, s hlavou cizího otce v náručí. Kdy se budu třást a poslouchat, jak se vytrácí těžký dech a s ním moje poslední nové jistoty. Můry noci, ve které přijdu definitivně o všechno. Nebo právě naopak.